

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Вісник аграрної науки Причорномор'я

Науково-теоретичний фаховий журнал

Видається Миколаївським державним аграрним університетом

Спеціальний Випуск № 3 (42), том 1

2007 р.

**СЕКЦІЯ "АГРАРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРАЇНИ, ЙОГО
ВІДТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В
КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ"**

УДК 331.5:631.15

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО
НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВСТУПУ ДО СОТ**

*І.Н.Топіха, доктор економічних наук, професор
Миколаївський державний аграрний університет*

У статті викладено результати аналізу зайнятості населення в Березанському районі Миколаївської області та деякі заходи щодо її забезпечення при вступі України до СОТ.

В статье изложены результаты анализа занятости населения в Березанском районе Николаевской области и некоторые меры по его обеспечению при входе Украины в МОТ.

Політика зайнятості — це сукупність заходів прямого і опосередкованого впливу на соціально-економічний розвиток суспільства загалом і кожного з його членів зокрема. Як відомо, вона має декілька рівнів: загальнодержавний (макрорівень), регіональний і локальний (мікрорівень). Політика зайнятості на макрорівні є визначальною і тому повинна мати комплексний характер і спрямовуватися на досягнення поставлених перспективних цілей в цій сфері:

забезпечення повної і раціональної зайнятості як необхідної передумови реалізації права громадян на працю та досягнення високого рівня життя населення.

Дослідження проблеми формування зайнятості сільського населення обумовлюється ще й тим, що держава і місцеві органи в умовах тривалої економічної кризи і перебудови всієї економічної системи недостатньо приділяли уваги регулюванню цих процесів.

Проблема зайнятості посідає одне з провідних місць у наукових працях вітчизняних вчених: Д.П.Богині, О.А.Бугуцького, В.С.Дієсперова, М.І.Долішного, Л.О.Мармуль, В.М.Петюх, К.І.Якуби та ін.

Але економічна наука та практика України сьогодні ще не мають моделі дієвого механізму впливу на формування зайнятості на селі, адекватного сучасному стану ринкових перетворень. Комплексний та системний підхід до цієї проблеми майже відсутній. Невирішеність проблеми та відсутність належних умов ефективного формування зайнятості зумовили вибір теми наукового дослідження.

У вивченні явища і проблем безробіття велика увага приділяється аналізу його видів. Критеріями вирізнення видів безробіття є причини його виникнення та тривалість, а основними видами безробіття вважають структурне, фрикційне та циклічне безробіття. Виділяють також такі види безробіття як кон'юнктурне, сезонне, приховане, добровільне, вимушене, нормальне, оптимальне, сільське, постійне (тривале) та тимчасове.

Ми провели дослідження основних показників ринку праці господарств Бережанського району Миколаївської області (табл. 1).

З таблиці 1 ми бачимо, що протягом 2004-2006 років кількість громадян, які перебували на обліку в районному центрі зайнятості на початок року, постійно зростала, але на кінець року їх кількість зменшувалася. Також ми бачимо, що в 2006 році зросла потреба в робочій силі, що, звичайно, зменшило навантаження безробітних на одне вільне робоче місце. Такий факт не можна не відзначити як позитивний. Але, зрозуміло, що цих зусиль недостатньо, адже рівень безробіття хоч і зменшується з кожним роком, проте залишається досить високим.

Таблиця 1

**Динаміка основних показників ринку праці
Березанського району Миколаївської області**

Показники	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2006 рік у % до 2004 року
Кількість громадян, які перебували на обліку на початок року, осіб	2260	2602	2818	124,7
Кількість громадян, які перебували на обліку на кінець року, осіб	1136	1177	1117	98,3
в т.ч. безробітні	1134	1165	1099	96,9
Рівень безробіття станом на кінець року, %	7,8	8,0	7,5	96,1
Вивільнення працівників, осіб:				
- передбачалось вивільнити	122	85	52	42,6
- фактично вивільнено	62	41	42	67,7
Знято з обліку всього, осіб	1008	1282	1473	146,1
з них:				
- працевлаштовано	509	660	797	156,6
- оформлено дострокову пенсію	25	10	15	60,0
- пройшли професійне навчання	111	122	113	101,8
- брали участь у громадських роботах	363	490	548	151,0
Потреба у робочій силі на кінець року, осіб	36	27	42	116,7
Навантаження безробітних на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) на кінець року, осіб	32	44	27	84,4

А саме соціальні групи, які склали категорію безробітних, показано в таблиці 2.

На основі даних таблиці 2 ми робимо висновок, що в Березанському районі найвищий рівень безробіття на селі.

Найкращим шляхом розв'язання проблеми зайнятості на селі є інтенсифікація виробництва із збереженням порівняно високої кількості зайнятих у сільському господарстві. Відомо, що однією із найбільш трудомістких галузей сільського господарства є тваринництво. До того ж, переважний розвиток тваринництва сприятиме послабленню характерного для аграрного сектору сезонного безробіття і створить передумови для відтворення робочих місць, а це, в свою чергу, підвищить зайнятість сільського населення.

Ми в ПСП “Дмитрівка” провели кореляційний аналіз залеж-

ності чисельності працюючих від поголів'я великої рогатої худоби (далі – ВРХ). Найпростішою формою кореляційного зв'язку є зв'язок між двома факторами – один з них результативний, а другий – факторний. Такий зв'язок, як відомо, називається парною кореляцією.

Таблиця 2

**Безробіття за окремими соціальними групами
в Березанському районі Миколаївської області**

	Чисельність зареєстрованих безробітних в 2006 р.		2006 рік у % до 2005 року	Одержують допомогу по безробіттю, осіб
	осіб	у % до загальної чисельності безробітних		
Безробітні, всього	1099	100,0	94,3	711
з них:				
- жінки	589	53,6	92,6	382
- молодь у віці до 28 років	256	23,3	97,3	165
- особи, які мають особливі труднощі в працевлаштуванні	188	21,1	98,9	144
- вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва	42	2,0	102,4	20
Безробітні особи, які проживають в сільській місцевості	914	83,2	94,7	566

Рівняння кореляції має такий вигляд: $Y = a_0 + a_1 \cdot X$

де Y – залежна змінна (результативна ознака);

X – незалежна змінна (факторна ознака);

a_0 , a_1 – параметри рівняння, причому: a_0 – вільний член; a_1 – коефіцієнт регресії, який показує як змінюється результативна ознака, якщо факторна ознака змінюється на 1.

Якщо вирішити це рівняння, то воно буде мати наступний вигляд:

$$Y_x = 8,245 + 0,249 \cdot X.$$

Абстрагуючись від впливу всіх інших факторів, ми можемо сказати, що коефіцієнт регресії при $X = 0,249$ показує, що із

збільшенням поголів'я ВРХ на 10 голів чисельність працівників зростає на 2 особи.

Тіснота кореляційного зв'язку складає 0,998.

Розрахований коефіцієнт кореляції свідчить про те, що між чисельністю працюючих та чисельністю поголів'я існує дуже тісний зв'язок (за шкалою Чеддока).

$$r_2 = 0,9982 = 0,996 \text{ або } 99,6\%.$$

Розрахований коефіцієнт детермінації показує, що чисельність працюючих в ПСП "Дмитрівка" на 99,6% залежить від чисельності поголів'я ВРХ, а на 0,4% — від інших не врахованих нами факторів.

Також в світлі сучасних подій доцільно було б розглянути вплив соціально-економічних наслідків вступу України до Світової Організації Торгівлі (далі — СОТ) на стан ринку праці України та проблеми, які можуть виникнути в разі вступу. Вимоги до функціонування ринку праці України в умовах вступу до СОТ будуть пов'язані також із вирішенням питання якості робочої сили. Насамперед — це удосконалення механізму професійної підготовки кадрів та підвищення відповідальності роботодавця за належний рівень кваліфікації найманої робочої сили.

Безробіття — це не тільки економічне явище, як може здаватися на перший погляд, а своєрідний синтез економіки, політики, ідеології, моралі даного суспільства.

По суті безробіття є наслідком функціонування господарського механізму, який має внутрішні протиріччя ринкової економіки.

В економічному плані безробіття віддзеркалює невідповідність на ринку праці між відносно великою пропозицією робочої сили і попиту на неї, причому ця невідповідність може бути як у кількісному, так і в якісному відношенні.

Конкретизуючи поняття "безробіття", слід підкреслити, що воно належить до категорії економічно активного населення, тобто безробітні — це особи, які активно пропонують свої послуги на ринку праці, шукають роботу, а не імітують пошук, і це має враховуватися державою при регулюванні економічних відносин зайнятості.

Згідно зі стандартам МОП, до безробітного населення належать всі особи, які досягли певного віку і протягом звітного періоду були без роботи, готові негайно приступити до роботи і активно її шукали. Таким чином, ті, хто хоче одержати статус безробітного в країні з ринковою економікою, повинні відповідати певним критеріям.

Зайнятість населення — наявність оплачуваної роботи. Зайнятість розрізняється за кількома ознаками: тривалістю робочого періоду та рівнем оплати (повна та неповна); кількістю робочих місць, що займає конкретна особа (первинна та вторинна, повна та неповна); реєстрацією (zareєстрована та незareєстрована).

До населення, зайнятого у всіх сферах економічної діяльності, віднесено осіб працездатного віку і старших; підлітків, які протягом року постійно зайняті економічною діяльністю: працювали за наймом на умовах повного (неповного) робочого дня (тижня); роботодавців, що самостійно забезпечували себе роботою, включаючи підприємців; безкоштовно працюючих членів їх сімей; служителів релігійних культів та інших.

До населення, зайнятого в галузі економіки, віднесені робітники та службовці державних, кооперативних і громадських підприємств, установ і організацій; працівники та члени їх сімей і службовці у працездатному віці, зайняті в особистому підсобному господарстві; особи, зайняті у спільних, приватних підприємствах; міжнародних організаціях; фермерських господарствах.

Короткий висновок з проведеного дослідження такий: напругу на ринку праці на селі частково можна зняти за рахунок створення нових робочих місць у тваринництві та удосконалення механізму підготовки кадрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Г.І. Купалова, В.М. Скупий. Зайнятість на селі. - К. : ІАЕ, 1999. – 44 с.
2. І.Г. Крилова. Економічні засади забезпечення зайнятості сільського населення в регіоні. Автореф. канд. екон.наук.- Миколаїв, 2006. - 18 с.
3. І.Н. Топіха. Економіка аграрних підприємств. - Миколаїв, 2005. - 317 с.